

## Porträtt av en studerande

Hurdan är en typisk studerande vid det öppna universitetet? Två porträttstudier, från åren 2003 och 2004, tecknar en bild av studerandena vid de öppna universiteten i vårt land i dag. Rinne m.m. skissar ett mer övergripande porträtt av de studerande i ljuset av såväl statistiskt som kvalitativt material, medan Mannisenmäki & Manninen koncentrerar sig på studerande på webben.

### Det statistiskt baserade allmänna porträttet

Studien har som grund ett omfattande statistiskt material om alla studerande vid de öppna universiteten i Finland. Ur hela materialet utkristalliserades fyra olika grupper studerande. Den största gruppen visade sig vara de unga i utbildning, ca 40 procent. Ungefär en av fyra hör till de traditionella studerandena och en av fem till de välsituerade.

<p><b>Storkonsumenter</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kvinnor</li> <li>• relativt unga (medelålder 27 år)</li> <li>• arbetarklassbakgrund</li> <li>• studerande, men också arbetslösa, inga barn</li> <li>• studerar mycket och i rask takt vid det öppna universitetet</li> <li>• ämnesområden: pedagogik, psykologi, humaniora, naturvetenskaper</li> </ul>		<p><b>Traditionella studerande</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kvinnor</li> <li>• vuxna (över 40 år)</li> <li>• familj (2-3 barn), yrkesarbetande</li> <li>• svagt socioekonomiskt utgångsläge</li> <li>• bosatta utanför städerna</li> <li>• inte studenter</li> <li>• examen inom servicebranschen</li> <li>• medelinkomsttagare</li> <li>• lägre tjänstemän</li> <li>• ämnesområden: samhällsvetenskaper, hälsovetenskaper, agro-forst och teknik</li> </ul>
<p><b>Unga i utbildning</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kvinnor, män</li> <li>• unga (medelålder 23 år)</li> <li>• nybakade studenter</li> <li>• gott socioekonomiskt utgångsläge</li> <li>• stadsbor</li> <li>• ämnesområden: pedagogik, psykologi, humaniora, ekonomi och medicin</li> <li>• avancerar ofta till examensstuderande inom några år efter studier vid det öppna universitetet</li> </ul>		<p><b>Välsituerade</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kvinnor, män</li> <li>• vuxna (medelålder 35 år)</li> <li>• svagt socioekonomiskt utgångsläge</li> <li>• inga eller 1 barn</li> <li>• stadsbor</li> <li>• högt utbildade</li> <li>• tjänstemannaställning, höginkomsttagare</li> <li>• ämnesområden: teknik, hälsovetenskaper, juridik, medicin, samhällsvetenskaper och ekonomi</li> <li>• webbstudente</li> </ul>

### Det på utbildningsbiografiskt material baserade allmänna porträttet

Den kvalitativa delen av studien syftade till att fördjupa resultaten av den statistiska analysen och låta de studerande komma till tals. I formaliserade skrivelser fick de studerande berätta om bl.a. sin

utbildningskarriär, de faktorer som spelat in på hur de utbildat sig samt om sina framtidsvisioner. Ur detta material utkristalliserades fyra olika studerandeprofiler.

<p><b>Examensinriktade</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• unga kvinnor under 25 år</li> <li>• gymnasieutbildning som grund</li> <li>• klar uppfattning om framtida yrke</li> <li>• förberedelse för universitetet</li> <li>• biämnestudier</li> </ul>		<p><b>Karriärinriktade</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• män och kvinnor i 35 års åldern</li> <li>• inga barn</li> <li>• högt utbildade, god position på arbetsmarknaden</li> <li>• söker erkänsla</li> <li>• utveckling i arbetet</li> <li>• utbildning som en investering i framtiden</li> <li>• mål: att hänga med i utvecklingen</li> </ul>
<p><b>Ändringssökande</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• yngre än 25 eller äldre än 40 år</li> <li>• var tredje arbetslös</li> <li>• missnöjda med sin livssituation             <ul style="list-style-type: none"> <li>○ missnöjda med arbetet</li> <li>○ återhämtar sig från livskriser</li> <li>○ förverkligar sina drömmar</li> <li>○ söker sig en utbildningskarriär</li> </ul> </li> <li>• studier som lösning på problemen</li> </ul>		<p><b>Livsstilsstuderande</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kvinnor i 40 års åldern</li> <li>• tudelad utbildningsbakgrund</li> <li>• yrkesverksamma</li> <li>• tidigare studier vid det öppna universitetet</li> <li>• studier som hobby</li> </ul>

### Porträtt av en webbstuderande

Vid en jämförelse av profilerna av en traditionell studerande och en webbstuderande ligger de största skillnaderna i åldersstrukturen, grundutbildningen och medverkan i yrkeslivet. Den typiska webbstuderanden är en välutbildad kvinna i åldern 30-49 år som yrkesarbetar eller vårdar sina barn hemma och bor i en stad.

Mer än de traditionella studerandena poängterar webbstuderande de allmänbildande och utbildningsmässiga målen för studierna, de professionella och instrumentella motiven är sekundära. De vanligaste orsakerna till att man deltog i en webbkurs var flexibiliteten visavi tid och plats; i den aktuella livssituationen kändes webbstudier som det enda möjliga alternativet. Med tanke på flexibel plats är det dock anmärkningsvärt att största delen av webbstuderandena bor i städer (70 %) eller tätorter (23 %); i glesbygderna är man fortfarande utom räckhåll för webben.

Andelen webbstuderande av samtliga studerande vid det öppna universitetet är ca 6 %. Studier via nätet ökar dock hela tiden när kursutbudet ökar och de studerande får goda erfarenheter av webbstudier. Av dem som svarade på enkäten angav 82 % att de säkert eller sannolikt kommer att delta på nytt i en webbkurs; endast 2 % sade sig delta absolut sista gången.



### Erfarenheter av studier på webben

- *"Webbstudier ger en fin chans åt mödrar, dem som studerar vid sidan av arbetet eller dem som behöver flexa med tidsschemat."* (kvinna 43 år)
- *"Jag vill studera (varhelst det bjuds på intressanta ämnen) men jag kan inte nödvändigtvis förbinda mig till en viss tid eller plats."* (kvinna 27 år)
- *"Man kan passa in studierna enligt sin livssituation och andra sysslor och får fritt lägga upp sitt schema."* (kvinna 47 år)
- *"Jag kan studera om också på natten (när barnen sover). Det är omöjligt för en småbarnsmamma att sitta på kvällskurser."* (kvinna 34 år)
- *"På kurserna används inte tid 'i onödan', man kan så att säga optimera den tid man lägger ner på studierna. Jag kan med andra ord själv reglera hur mycket tid jag använder på de olika delarna, och behöver inte sitta och lyssna på en lektion om saken redan är bekant, och vice versa. Skriftlig kontakt. Det innebär att man inte får alltför "enkla" råd, utan är tvungen att själv tänka över frågor. När man formulerar sina problem i skrift kommer man dessutom ofta själv på en lösning."* (man 43 år)

### Hur har vi kommit hit och vart är vi på väg?

Öppen universitetsutbildning har ordnats i Finland sedan 1970-talet. Ända från början har kvinnorna utgjort majoriteten bland de studerande, 70-90 procent. De flesta har varit relativt unga, under 40 år. Det öppna universitetet har alltid haft många studerande yngre än 25 år, trots att den rekommenderade åldersgränsen fram till 1993 var 25 år.

Hur ser framtiden ut? Vilka utmaningar har det öppna universitetet under detta årtionde? Från början har det öppna universitetet haft som mål att främja jämlikheten inom utbildningen, men de två aktuella studierna visar att det fortfarande finns mycket att uträtta på den punkten. Samtidigt som befolkningen och de studerande vid universiteten blir allt äldre, blir de studerande vid det öppna universitetet allt yngre. En 60+ studerande vid det öppna universitetet är en sällsynthet. I fråga om kön har kvinnodominansen bara ökat, trots att man på olika sätt hart försökt få män att intressera sig. Också i regionalt hänseende har det öppna universitetet inte lyckats locka till sig studerande jämnt från hela landet, trots att det regionala utbudet har ökat genom flerforms- och webbstudier. I framtiden måste det öppna universitetet erbjuda studiemöjligheter med allt större variation i såväl kursutbud som studieformer för att bättre kunna främja tillgången på studier på universitetsnivå och förverkliga utbildningsmässig och regional jämlikhet.

### Information och referenser:

Rinne, R., Jauhiainen, A., Tuomisto, H., Alho-Malmelin, M., Halttunen, N. & Lehtonen, K. 2003. Avoimen yliopiston opiskelija - kokovartalokuvasta eriytyneisiin muotokuvaan. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A:200.

Mannisenmäki, E. & Manninen, J. 2004. Verkko-opiskelijan muotokuva. Tutkimus opetuksesta, opiskelusta ja opiskelijoista verkossa. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian raportteja ja selvityksiä 44.